

Svábhegyi nyári-lak³

Hogy e kies vidéknek mi egy egész különálló cikket szentelünk, annak nagyon méltó okai vannak.

A két testvérfővárosra nézve alig van nagyobb áldása a földnek, mint ezek a hegyek; ezen a nyáron alig volt Pesten ismerősöm, a ki epés bajokról ne panaszkodott volna, a kholera rakonczátlankodott, békességes honpolgárok birkóztak tisztelt hazafiakkal; tollal és a nélkül; és ez mind a rossz levegőtől származik és a rossz víztől, a mikben Pestnek nagy módja van. A nehéz, ködös levegő elbusulttá teszi az embert, szoritja a kedélyt, süriti a vért, szaporítja az epét, nyomja a májat; és ebből lesz a kholera, a hirlapi czivódás és a háboru. Ha látnák a pestiek reggelenként onnan a hegyekről micsoda sűrű, barna, füsttel és gőzzel kevert levegő-iszapban fürdik az egész város, nem mernének lélekzetet venni az utcán.

Ime ez az, a mi nélkül a hegyek közt el lehet az ember. Csak egy kis kellemes séta, és kristálytisza levegőben vagyunk, illatos fák árnya alatt, hűs források tövében, a hol az ember meggyógyul bajaiból, gondjaiból s még a ki beteg volt is egészségesen tér vissza.

Nem akarunk Istent kísérteni vele, de azt kimondhatjuk, hogy e hegyek közt lakókat, midőn Pesten a legnagyobb erővel dühöngött a járvány, semmi baj sem érte; itt nem volt kolera, sem hagymáz, itt nem haraguszna az emberek egymásra, itt még csaknem is politizálnak, annyira egészséges mindenki. Tavaly egy derék emberbarát a nyári lakosság kedvéért gyógyszerárt hozott a svábhegyre, az idén vissza vitte; miből éljen meg itt a patika?

A budai hegynek e jótékonyosságát már régóta ismerte a fővárosi közönség, mert évek óta leglátogatottabb vidéke ez volt a mulatni kívánóknak s az a gyors emelkedés, csinosulás, melly néhány év óta észrevehető, mutatja, mennyire elterjedt eszmévé lesz a hegyek közti lakás.

Husz év előtt csak három alacsony csárda volt az egész hegységen, egymástul messze elszórva; most már több százra menő épület, paloták és házikók diszlenek szorgalmasan miveltek kertek között, mellyek az erdők helyét elfoglalják.

³ *Vasárnapi Újság*, 1855. szeptember 9. (39. sz.)

A legelső háztömeg, melyet a városból jövő talál, az ugynevezett „óra.” Így neveztetve azon óráról, mellynek messzehangzó verése az egész vidéket tudósítja az idő miben létéről. Tulajdonosa Heidrich a legjobb bort termeszti e hegyeken.

Fölötte emelkednek a Karczag testvérek villái, s a jobb felé vivő uton találni a többi között Szigligeti csinos mezei lakát.

Karczag testvérek angol kertjét és diszes uri lakait elhagyva, egyik sík hegydombra érünk, ott épül jelenleg az Isten háza, mellyre e napokban tesz fel a tornyot.

Északra a templomtól látszik Sebök ügyvéd roppant emeletes háza, melly bármely nagy városnak is díszére válnék, ujon rendezett kerttel, melly néhány év előtt még közlegelő volt; mellette Ürményi József, kamarás, majorja, kinek egészen különvált birtoka, kisebb remete-, vadász- és uri lakokkal egyikét képezi a legkedvesebb, csendesebb tanyáknak; nyugotra doctor Patatics birtoka terül, kinek házából hangzik szét a reggeli esti és déli harangszó, melly ez ideig, míg a templom nem állt, imára serkenté a lakókat. Délre a templomtól fekszik azon házcsoport, mellyet tizenkét év óta „hétháznak” neveznek. Akkor csak hét volt, most már hetven is van; közte a látogatott vendéglő, melly mellett most Karczag szép kávéházat építtetett, Steindl aranyműves villái, Bujanovics, Benza és Jókai hajlékai, távolabb báró Melczing birtoka, messze kilátszó lovagvár alaku toronynyal, ki messze Dániából jött ide lakni s télen sem hagyja el a Svábhegyet, Tasner tudós társasági tag háza, Rajacsics régiségbuvár laka, és – ki győzné valamennyit elszámolni, a mi a hét ház környékén fekszik, mellynek minden pontja a leg szebb kilátást nyújtja a testvérfővárosra s a Duna mentére.

A templomon fölül látszik báró Eötvös, tudóstársasági alelnök két szárnyra osztott palotaszerű nyári laka, hol nagy művein dolgozni szokott, a legmagasabb pontrul látva el a világ felett ott is úgy, mint műveiben; vele egy sorban látszik Emich Gusztáv, könyvkiadó tusculanuma, egy szép széles erdő védelmében; mellyen tul Mihályfy és Várady Károly urak mezei lakait találni még. Ez utóbbi volt mindig a legelső és legutolsó ház a svábhegyen, mert legrégebben áll ott; és tul rajta nincs több lakás. A lég itt nyáron át hat fokkal hűsebb, mint a városban.

Jobbra eltérve a templomtul, találjuk azokat a nagy becsü forrásokat, mellyek a Svábhegyet olly becsessé teszik. Egy azok közül, (Mátyás király kutja) Budára szolgáltat ivó vizet vas csöveken át, a többi az ott lakók számára áll nyitva.

Itt egy roppant lovagkastély tűnik szemeink elé, mellynek igazán nagyszerű körvonalai mint hajdankori vár, emelkednek ki a mellette levő nyári lakok közül; ez dr. Friwaldszky tudóstársasági tag birtoka; ott az egyik

toronyban írja Bérczy Károly, a tudós honfi veje, a politikai ujdonságokat; a körül fekvő lakásokban Csengery, dr. Kovács Endre, Brassay, és több tudós hazánkifiai imádják a természetet.

Ezekből láthatja mindenki, hogy ezen hegy épen nem azért hivatok Svábhegynek, mintha azt megérdemelné, sőt inkább olly magyar életet Pesten sem találni, mint itt van.

Ezen kép, mellyet lapunkban közlünk, egy derék polgár mezei lakát tünteti elénk. Tulajdonosa, Berger kereskedő, roppant költséggel és kitarító szorgalommal alkotá azt. Azért mondjuk, hogy alkotá, mert ismertük nyolcz év előtt azon pusztá dombot; mellyen akkor sem virág, sem fa nem volt, s mellyen most a leggyönyörűbb gyümölcs- és angolkert díszlik, bámulatos tanuságára annak, hogy emberi szorgalom minő eredményeket mutathat.

Innen alábbszállva kezdődik a zugliget, mellynek épületei nagyrészt közmulatságra szánthelyek, s mellyek rendesen tömve szoktak lenni lakosokkal és vendégekkel.

Utja a Svábhegynek jelenleg igen jó karban áll, mellynek érdeme nagyrészt Emich Gusztávnak tulajdonítandó, ki a hegy körül vezető utat olly karba állítatá a birtokosok hozzájárultával, hogy azon a bérkocsisok is folyvást járhatnak fel, míg az egyenesen felvezető utat Karczag helyezte járható állapotba.

A Svábhegynek tagadhatlanul nagy jövendője van. – Azt ugyan nem várhatjuk, hogy magyar főuraink, a hogy külföldön szokták, itt is emeltessenek maguknak és a fővárosnak díszére pompás mezei lakokat, hanem az a középosztály, kereskedő, iparos, fejével dolgozó ember, a ki kötve van Pesthez s mégis óhajt kedélyének szórakozást, testének felfrisülést szerezni, törekedni fog e kies áldott helyen megtelepülhetni, a honnan egy óra alatt ismét hivatalában, boltjában, író-asztala mellett teremhet s ezeknek hanygaszorgalma mindig háladatos leend azon hely iránt, mellynek egészségüket, jó kedvüket köszönhetik, s törekedni fognak e szép helynek még szebbé tételén.